

BIOLAN

20.1.2022

Maa- ja metsätalousministeriö

PL 30

00023 Valtioneuvosto

mmm@gov.fi

Asia: Lausuntopyyntö VN/21657/2020 luonnoksesta lannoitelainsäädäntöä ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta**Lausunto**

Näkemyksemme mukaan luonnoksessa lannoitelainsäädäntöä monilta osin. Lainsäädännön yhtenäistäminen vastaamaan EU:n lannoitevalmisteasetuksen kaltaista rakennetta nähdään positiivisena. Myös ehdotukset tyyppinimitystä luopumisesta, enimmäispakkauskoosta luopumisesta, omavalvontasuunnitelman korvaamisesta laatujärjestelmällä, koe- ja tutkimustoiminnan mahdollistamisesta muualla kuin tutkimuslaitoksissa, EU:n sisämarkkinatuonnin ennakoilmoituksesta luopumisesta ja kansallisesta laitoshyväksynnästä luopumisesta helpottavat alan toimintaa.

Lisäksi toteamme alla mainituista pykälistä seuraavaa:

4 § Määritelmät

Kohta 6) ja kohta 8) eivät ole määritelmällisesti selkeitä, sillä kohdan 6) mukaan *kasvualustaan on tai voi olla lisätty muita lannoitevalmisteita* ja toisaalta kohdan 8) mukaan *mekaaninen seos koostuu kahdesta tai useammasta lannoitevalmisteesta*. Tällöin toimijalle jää epäselväksi, onko kasvualusta, johon on lisätty esimerkiksi kalkkia ja lannoitetta kohdan 6) mukainen kasvualusta vai kohdan 8) mukainen mekaaninen seos.

45 § Vahingonkorvausvelvollisuus

Pidämme ankaran vastuun periaatteen soveltamista lannoitevalmisteiden ammattikäytössä kohtuuttomana. Ankara vastuu voi lainsäädännön systematiikan ja oikeudenmukaisuuden näkökulmista tulla kyseeseen ainoastaan siinä tapauksessa, että sääntelyllä turvataan painavaa suojelua edellyttäviä seikkoja, kuten ihmisten henkeä tai terveyttä ja/tai kyse on erityisen riskialttiista toiminnasta.

Lannoite- ja kasvualustateollisuus ei toimintana ole erityisen vaarallista eikä sisällä sellaisia vaaramomentteja tai riskejä, joiden perusteella ankaran vastuun peruste olisi perustelu.

Pykälän 5 § Lannoitevalmisteiden yleiset vaatimukset -mukaisesti *lannoitevalmiste ei saa sisältää sellaisia määriä haitallisia aineita, yhdisteitä tai eliöitä, että sen käyttöohjeiden mukaisesta käytöstä voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Lannoitevalmisteiden ainesosat eivät saa sisältää mitään ainetta, jolle on vahvistettu enimmäisraja-arvo, sellaisessa määrin, että lannoitevalmisteen osalta jonkin sovellettavan vaatimuksen noudattaminen vaarantuu.* Ankaran vastuun osalta tämä johtaa siihen, että valmistajan tulisi kyetä estämään kaikkien haitallisten aineiden esiintyminen tuotteessa pitoisuudessa, josta voi olla haittaa.

Lakiehdotuksen perusteluissa tyyppinimistä luopumisen kohdalla mainitaan, että monien haitta-aineiden osalta ei tällä hetkellä ole mahdollista asettaa raja-arvoa, jonka voidaan osoittaa olevan lannoitevalmisteiden käytön kannalta turvallinen. Toisaalta myöskään kaikkien haitta-aineiden analysointiin ei ole olemassa analysointimenetelmiä tai analysointitarkkuus ei ole riittävällä tasolla, jotta haitalliset pitoisuudet olisi mahdollista analysoida lannoitevalmisteiden kaltaisista materiaaleista. Näin ollen valmistajan on tosiasiallisesti mahdotonta pystyä varmistamaan etukäteen kaikkien mahdollisten haitta-aineiden esiintyminen ja vaikutukset eri olosuhteissa. Esimerkiksi joidenkin ruuantuotannossa käytettävien kasvinsuojeluaineiden jäämät voivat vaikuttaa kasvualustoissa ja lannoitteissa haitallisesti jo hyvin pieninä pitoisuuksina, mikäli ulkoiset olosuhteet kasvatuksessa ovat tietyntyyppiset (kuumuus, kuivuus).

Ilmastokriteerien tiukentuuksessa alalla on tarpeen ottaa käyttöön enenevässä määrin kierrätysraaka-aineita sekä uusia innovatiivisia raaka-aineita. Kierrätysraaka-aineiden käytön lisäämiseksi on tärkeää vahvistaa lainsäädännön kautta turvallisena pidettävät ainesosat sekä haitta-aineiden raja-arvot. Nykyisellään jo luonnonmateriaaleista löytyy taustakuormitusta kuten mikromuoveja, jolloin riskinä on, ettei erilaisia uusia materiaaleja saada laajemmin käyttöön ankaran vastuun aiheuttaman ylimääräisen riskin takia. Ankarasta vastuu kasvualustateollisuudessa voi hidastaa tai muodostaa esteen EU:n kiertotalouspaketin asettamille tavoitteille.

Lausujen näkemyksen mukaan pykälä 8 § Ainesosaluettelo on riittävä varmistamaan sallittujen ainesosien riskittömyyden ja soveltuvuuden lannoitevalmistekäyttöön. Ainesosaluokkien vaatimusten on tarkoitus varmistaa, että ainesosat eivät sisällä sellaisia ympäristölle, kasveille, eläimille tai ihmisille haitallisia aineita, joista ei lain sisältämissä tuoteluokissa säädetä. Näitä sallittuja ja turvalliseksi todettuja ainesosia tulee voida käyttää lannoitevalmisteen raaka-aineena ilman riskiä kohtuuttomasta vahingonkorvausvelvollisuudesta.

Ankarasta vastuuta koskeva lainsäädäntö tällä alalla sisältyy vain Suomen lainsäädäntöön eikä se ole käytössä muissa EU-maissa. EU-säädökset eivät edellytä ankarasta vastuuta, vaan kyse on kansallisen lainsäätäjän valinnasta. Tämä johtaa Suomessa tuotteita valmistavat toimijat eriarvoiseen asemaan EU:ssa. Eriarvoinen asema vääristää kilpailua ja voi estää tavaroiden vapaata liikkuvuutta, koska kansallinen erityinen vahingonkorvaussäännös voi muodostaa tuonnille peiteltyjä rajoituksia.

Ankarasta vastuun periaatteella on lainsäädännön esitöiden mukaan ollut tarkoitus suojata yksittäistä viljelijää suurta yritystä vastaan, sillä on ajateltu, että suuri yritys voi paremmin kantaa ja kanavoida vahingosta aiheutuvan vastuun. Alan toimintakenttä on kuitenkin muuttunut merkittävästi. Tilakoot ovat kasvaneet ja maanviljelyä harjoittavat yhä suuremmat toimijat. Käytännössä kyse on yritysten harjoittamasta elinkeinotoiminnasta ja yhä harvemmin yksittäisistä viljelijöistä. Valmistajapuoli taas ei koostu pelkästään suurista yrityksistä, vaan kyse voi olla vastaavalla tavalla pienyrityksistä. Parempaan suojan tarjoamiseen pienviljelijöille ja korvausvelvollisen helpompi selvittäminen eivät ole riittäviä perusteita säätää lailla ankarasta vastuun käyttämisestä.

Yhdenvertaisuuden näkökulmasta ei ole myöskään perusteltua säätää ankarasta vastuusta koskien vain tiettyjä maatalouden tuotantopanoksia (lannoitevalmisteet, rehut, siemenet), kun toiminta edellyttää myös muita merkittäviä tuotantopanoksia.

Lannoitevalmistesektorin toiminnassa on paljon valmistajia, joille ankara vastuu muodostaa kohtuuttoman rasituksen ja riskin toiminnalle. Pienemmille valmistajille ja tavarantoimittajille ankara vastuu voi luoda merkittäviä taloudellisia lisäkustannuksia kattavien vakuutusten muodossa ja pienen toimijan on vaikea saattaa todennäköiseksi, että tuote ei ole ollut virheellinen silloin kun se on saatettu markkinoille.

Alaa osittain valvova Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira, nyk. Ruokavirasto) on vuoden 2016 muistiossa sekä mm. siemenkauppalaan uudistuksen yhteydessä kannattanut ankaran vastuun poistamista lannoitevalmistelaista, siemenlaista ja rehulaista sen kohtuuttomuuden vuoksi.

Ottaen huomioon ankaran vastuun periaatteen käyttötarkoituksen, toimintaympäristön muutoksen sekä muuttuneen lainsäädännön, ankaraa vastuuta ei ole tarpeen sisällyttää enää lannoitelain kaltaiseen erityislakiin, vaan lainsäädännön selkeyden vuoksi muu olemassa oleva lainsäädäntö tarjoaa toiminnan osapuolille riittävän ja kaikkia osapuolia kohtuullisesti kohtelevan suojan vahinkoja vastaan.

Lausujen näkemys: Ankarasta vastuusta tulee luopua. Elinkeinonharjoittajien välisessä sopimussuhteessa tulisi myös lannoitevalmisteiden osalta soveltaa kauppalakia ja normaalia tuotevastuuta.

Toissijainen tavoite: ankaraa vastuuta koskevan sääntelyn lieventäminen

Mikäli ankaran vastuun periaatteen poistaminen kokonaan lannoitevalmistelainsäädännöstä ei ole (poliittisesti) mahdollista, tulisi pyrkiä rajoittamaan sen soveltamisalaa tai käyttämistä erinäisin tavoin. Tällöin lannoitelainsäädäntöön tulisi saada säännös siitä, että vahingonkorvauksen sovittelu on mahdollista ja ankaran vastuun soveltamisala tulisi rajata koskemaan toimintoja, jotka ovat erityisvaarallisia. Ankaran vastuun soveltamista tulisi rajata myös silloin, jos molemmilla osapuolilla on mahdollisuus tai velvollisuus rajoittaa vahinkoa taikka tehdä suojaustoimenpiteitä mahdollisen vahingon varalle. Lakiin voitaisiin myös tarkentaa korvattavien vahinkojen ala ja mitä korvattavilla vahingoilla tarkoitetaan.

Lisätietoja lausunnosta: laatu- ja ympäristöpäällikkö Tanja Hyttinen, tanja.hyttinen@biolan.fi, 040-5585673

Eurassa 20.1.2022

Biolan Oy

Novarbo Oy